

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми

Олена ЖАРУН

«08» 08 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ**

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

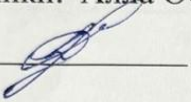
Спеціальність: 076 Підприємництво та торгівля

Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Факультет: економіки і підприємництва

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 Підприємництво та торгівля освітньої програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.
Умань: Уманський національний університет садівництва, 2024. 29 с.

Розробники: Алла ОСІПОВА, к.е.н. доцент

_____ Алла ОСІПОВА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки

Протокол від 07 серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри економіки

_____ Алла ОСІПОВА

«07» серпня 2024 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від 08 серпня 2024 року № 1

Голова Руслан МУДРАК

«08» серпня 2024 року

© УНУС, 2024 рік
© Осіпова А.А., 2024 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: <u>07 Управління та адміністрування</u>	Обов'язкова	
	Спеціальність: <u>076 «Підприємництво та торгівля»</u>		
Модулів – 1	Освітній рівень: <u>перший (бакалаврський)</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й (1-й)	1-й
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр	
		1-й (1-й)	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Лекції	
		30 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	
	Самостійна робота		
	60 год.	108 год.	
Індивідуальні завдання			
-			
Вид контролю: екзамен			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» розроблена відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва (схвалено Вченою радою УНУС, протокол №1 від 08.10.2020, із змінами та доповненнями від 11.07.2024, протокол № 8).

Навчальна дисципліна «Історія економіки та економічної думки» належить до обов'язкових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Підприємництво, торгівля та біржова діяльність за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля.

Мета вивчення дисципліни: формування у студентів розуміння еволюції економічних систем і економічної думки від давніх часів до сучасності, виявлення основних закономірностей і рушійних сил економічного розвитку, а також аналіз впливу економічних ідей на суспільний прогрес та економічну політику різних історичних епох.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів із ключовими етапами розвитку світової економіки, починаючи з первісного суспільства до сучасного періоду.
- дослідити основні економічні теорії та їх еволюцію у контексті суспільних та історичних змін.
- навчити студентів аналізувати вплив економічних ідей на формування економічної політики в різні періоди історії.
- розвинути навички критичного осмислення економічної думки та її значення для сучасних економічних процесів.
- показати взаємозв'язок між розвитком економічних систем і соціальних відносин, таких як рабство, феодалізм, капіталізм тощо.
- сприяти формуванню у студентів умінь самостійно аналізувати економічні тексти різних періодів і виявляти ключові ідеї, які мали вплив на розвиток економічної думки.
- забезпечити розуміння студентами сучасних економічних проблем через призму історичних подій і теорій.

Предметом навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» є процеси становлення та розвитку економічних систем і економічних теорій, починаючи з найдавніших цивілізацій і до сучасності. Дисципліна вивчає основні етапи еволюції господарської діяльності людства, взаємозв'язок економічної думки та практики, а також вплив економічних ідей на розвиток суспільств та формування економічної політики в різні історичні періоди.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: дисципліна є пререквізитом усіх дисциплін економічного циклу спеціальності 076 Підприємництво та торгівля та постреквізитом для вивчення курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, зокрема: мікроекономіка, макроекономіка, національна економіка.

Вивчення навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки»

передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля галузі знань 07 Управління та адміністрування (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПРН 9	Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.
ЗК 12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	ПРН 10	Діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 1	Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, та торговельної діяльності.	ПРН 1	Використовувати базові знання з підприємництва та торгівлі й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Історія економіки та економічної думки», наведено в табл. 2.2, 2.3.

Таблиця 2.2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною «Історія економіки та економічної думки»

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Критичне осмислення основних етапів розвитку економічних систем і економічної думки у світовій історії	лекційні та практичні заняття, дискусія, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних ситуативних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
1.2	Аналіз впливу економічних ідей та теорій на розвиток підприємництва та торгівлі		
1.3	Розуміння ролі економічної думки у формуванні сучасних економічних моделей		
2	Уміння/навички:		
2.1	Застосування історичних знань для аналізу сучасних економічних процесів у підприємстві	лекційні та практичні заняття, дискусії, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
2.2	Використання історичних прикладів для побудови економічних стратегій в умовах ринку		
3	Комунікація:		
3.1	Аргументоване висловлення та захист власної думки щодо економічних процесів минулого і сучасності	практичні заняття, дискусії, аналітична робота, воркшоп	представлення презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль
4	Автономія та відповідальність		
4.1	Самостійна робота з історичними джерелами та аналіз економічних концепцій	Практичні заняття, дискусії, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій	представлення презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль
4.2	Прийняття рішень на основі історичного аналізу економічних даних		

Таблиця 2.3

Методи навчання та методи контролю програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки»

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН 1	Використовувати базові знання з підприємництва та торгівлі й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.	лекційні та практичні заняття, дискусії, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 9	Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.	лекційні та практичні заняття, дискусії, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	виконання індивідуальних і командних завдань контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 10	Діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства..	практичні заняття, дискусії, вирішення конкретних задач і ситуацій, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНЕ ВЧЕННЯ І РОЗВИТОК ГОСПОДАРСТВА ДО VIII СТ. ДО Н.Е. – 60-Х РОКІВ XIX СТ.

Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки

Історико-економічна наука в системі економічних та історичних наук. Двоїстий характер науки (історичні та економічні знання) та його вплив на визначення об'єкту, предмету та структури курсу. Функції економічної історії: акумулятивна (акумуляція господарського досвіду), світоглядна, методологічна, практична, пропедевтична (підготовча). Формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації історії економіки та економічної думки. Періодизація Ф. Ліста, Б. Гільдебрандта, К. Бюхера, У. Ростоу, А. Тойнбі, Д. Белла. Критерії періодизації історичного розвитку форм господарств суспільств Європейської цивілізації.

Тема 2. Господарство первісної доби. Господарство та економічна думка на етапі становлення ранніх цивілізацій

Основні риси господарства у період первісної доби та його періодизація. Господарство кам'яного віку. Господарство палеоліту, мезоліту, неоліту. Неолітична революція. Відтворювальне господарство. Агрокультура. Зародження господарської діяльності на українських землях. Трипільська культура. Господарство український земель у мідному, бронзовому та ранньому залізному віці.

Форми рабовласництва в країнах Стародавнього Сходу та античного світу. Східна та антична форми рабства, обміну, кредиту та фінансів. Східна цивілізація – найдавніша цивілізація світу. Неподільність влади та власності. Державна власність на землю як основа економіки давньо східних держав. Особливості східного рабства.

Основа економічних поглядів представників східної цивілізації (Стародавнього Єгипту, держав Межиріччя, Індії та Китаю).

Західна цивілізація як особливий тип політичної організації з допущенням приватної власності. Особливості античного рабства.

Особливості господарського розвитку Стародавньої Греції. Міста- поліси, їх роль у формування Західної цивілізації. Сільське господарство як основа економіки. Економічні погляди давньогрецьких мислителів (Ксенофонт, Платон, Аристотель).

Особливості господарського розвитку Стародавнього Риму. Розвиток сільського господарства. Торгівля та ремесло. Використання рабської праці у ремісничому виробництві. Зростання ролі товарно-грошових відносин, зв'язок з сільським господарством. Економічні погляди Катона, Гракхів, Варрона та Колумелли як відображення економічної реальності.

Криза рабовласницької системи та причини загибелі античного світу. Формування протофеодальних ознак у господарстві.

Тема 3. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя

Основні риси феодальної економіки. Аграризація та натуралізація господарського життя, сільське господарство як його основа. Формування нової земельної аристократії та підлеглих верств населення.

Держава франків, її основні форми господарювання. Формування феодального землеволодіння та його форми (аллод, бенефіцій, феоде). Формування церковного землеволодіння та його роль у поширенні умовної форми землеволодіння як основи феодальної системи господарства.

Ремесло і торгівля у феодальній системі господарства. Виникнення середньовічних міст як результат відокремлення ремесла від сільського господарства. Корпоративні форми відносин. Комунальні революції. Роль середньовічного міста у відродженні товарно-грошових відносин.

Економічна думка країн Західної Європи в період раннього середньовіччя. Система взаємних зобов'язань між суб'єктами феодалних відносин. Висвітлення цих процесів в «Салічній правді» та «Капітулярії про вілли».

Економічна думка країн Західної Європи у період класичного середньовіччя. Економічні погляди каноністів. Хома Аквінський.

Господарство та економічна думка України в період середньовіччя.

Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств європейської цивілізації у XVI – першій половині XVII ст.

Економічні причини та наслідки Великих географічних відкриттів. «Революція цін» та її вплив на господарський розвиток Європи. Класичний процес первісного нагромадження.

Криза натуральної системи господарства. Формування мануфактурного виробництва та його роль у генезисі ринкового господарства в країнах Європи та українських землях. Економічна думка періоду первісного нагромадження. Загальна характеристика меркантилізму.

Формування та основні напрямки розвитку інститутів ринкової економіки: національні особливості. Особливості економічного розвитку Нідерландів та Англії. Економічна думка періоду первісного нагромадження капіталу.

Історичні передумови виникнення, сутність та етапи меркантилізму.

Економічний розвиток на східних та західних українських землях.

Економічна думка в Україні у XVI-XVII століттях. Ідеї меркантилізму в документах Б. Хмельницького. Економічні погляди Ф. Прокоповича.

Тема 5. Формування господарства індустріального суспільства та становлення економічної теорії (друга пол. XVII - 60-ті роки XIX ст.)

Передумови формування ринкового господарства індустріального суспільства в провідних країнах Європейської цивілізації.

Особливості розвитку ринкових відносин в Голландії, Великобританії, Франції, Німеччині та США. Господарська система Голландії (кінець XVI-XVII ст.). Голландська торгівля та мануфактура. Причини господарського занепаду.

Піднесення Англії. Аграрний переворот та його значення. Становлення ринкового устрою економіки. Промисловий переворот в Англії, його причини, хід та наслідки.

Франція в період розкладу феодалної системи та зародження ринкового господарства. Особливості розвитку ринкових відносин у Німеччині. Особливості становлення ринкового господарства у США.

Історичні умови виникнення та загальна характеристика класичної політичної економії. Економічні погляди представників історичної школи.

Історичні умови та теоретичні джерела формування марксистської політичної економії.

Тема 6. Становлення ринкових форм господарства в Україні (друга половина XVII - перша половина XIX ст.)

Економічні основи української козацької Гетьманської держави та економічна політика Б. Хмельницького.

Зростання ринкових відносин та криза кріпосної системи господарства (друга половина XVIII – середина XIX ст.).

Поширення ідей лібералізму в українській економічній думці та її основні представники (В. Каразін, М. Балудянський, Т. Степанов, І. Вернадський).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА В ПЕРІОД ІЗ 70-Х РОКІВ XIX СТ. – ДО ПОЧАТКУ XXI СТ.

Тема 7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (70-ті роки XIX – початок XX ст.)

Нові тенденції у розвитку господарства в останній третині XIX ст. Перехід від системи вільної конкуренції до монополій. Особливості економічного розвитку провідних країн світу в епоху монополістичного капіталізму.

Передумови виникнення і загальна характеристика маржиналізму. Австрійська теорія граничної корисності. Формування неокласичної традиції у західній політичній економії у другій половині XIX – на початку XX ст. Кембриджська і американська школи. Математична школа в політичній економії.

Тема 8. Особливості розвитку господарства індустріального суспільства та основні напрямки економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.)

Спроба реформування аграрного сектору в Російській імперії. Аграрні реформи 1848 і 1861рр. Столипінська аграрна реформа та її здійснення в Україні. Сільське господарство й аграрні відносини в Західній Україні.

Промисловий переворот та індустріалізація на українських землях у другій половині XIX ст.

Зародження і розвиток кооперативного руху. Фінанси і кредит. Грошова реформа царського уряду 1895-1897 рр. Банківсько-кредитна система. Розвиток торгівлі.

Особливості розвитку економічної думки в останній третині XIX ст. Аграрні проблеми та ідеї кооперації в українській економічній думці. М. Левицький, Т. Осадчий, Ф. Щербина, Б. Мартос.

Тема 9. Державно-монополістичний характер ринкової економічної системи країн європейської цивілізації в умовах світової системи господарства (перша половина XX ст.)

Економіка провідних країн світу на початку XX ст. Посилення регулятивно-організаційних функцій держави в соціально-економічній сфері США, Німеччини, Англії, Франції.

Економічні причини та наслідки Першої світової війни. Система повоєнних економічних відносин. Світова економічна криза 1929-1933 рр. «Новий курс» Ф. Д. Рузвельта.

Економічний розвиток країн Західної Європи та США у міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.).

Теоретичні основи та економічна програма Д. Кейнса. Трагування Д. Кейнсом причин порушення рівноваги капіталістичної економіки. Еволюція неокласичної теорії на початку XX ст. Неокласичні теорії ринку та економічного зростання. Світове господарство в роки другої світової війни та її соціально- економічні наслідки.

Тема 10. Еволюція ринкових систем господарства провідних країн світу (50- 80-ті роки XX ст.)

Бреттон-Вудська система та її вплив на світове ринкове господарство. План Маршала як програма ринкового відновлення економіки Європи.

Стабілізація і подальший розвиток фінансово-торговельної системи. Монетаризм. Інтернаціоналізація, євроінтеграція та глобалізація у світовій системі господарства. Науково-технічна революція 50-70-х років XX ст. Концепції НТР. Економічне зростання США. Теорії економічного зростання та циклу. «Економічні дива» Німеччини і Японії. Теоретична база реформ.

Кризи національних економік та кейнсіанства у 70-80- ті роки XX ст.

Зародження неоінституціонального напрямку економічної теорії. Теорія економічних організацій. Трансакційна теорія фірми (Ф. Найт, Р. Коуз). Економіка права (Р. Познер, Г. Калабре, Г. Беккер). Започаткування теорії суспільного вибору (Д. Норт).

Футурологічний напрям в економічній теорії. Теорія «розриву з минулим» Е. Тоффлера. Оцінка «індустріального» суспільства у період завершення першого етапу НТР та проєкції майбутнього постіндустріального суспільства Д. Белла.

Topic 11. The economy of Ukraine and its interpretation in economic thought in the conditions of the administrative-command economic system

The economy of Ukraine after the end of World War I.

Social and economic measures of the Soviet government. Transition to the policy of industrialization, its characteristics. Continuous forced collectivization. The famine of 1932-1933 as a consequence of the strengthening of command and control methods.

Collectivization and industrialization in Western Ukraine. Elimination of the non-Marxist trend in economic science in the late 20s. Establishment of the official direction in theoretical research.

Ukraine in the crisis of the Soviet totalitarian system. Economic transformations during the Khrushchev Thaw.

Decline in the efficiency of the Soviet economy in the 60s and 80s. The period of "stagnation". "Perestroika as the last attempt to reform the Soviet economic system and the crisis of Marxist economic theory.

Тема 12. Функціонування національних господарств в системі глобальної економіки (90-і рр. XX – початок XXI ст.)

Структурні та циклічні кризи останньої третини XX ст. Зрушення в галузевій структурі провідних країн світу. Форми державного регулювання економіки.

Криза кейнсіанської теорії. Некейнсіанство (Дж. Хікс, Е. Хансен та ін.) та посткейнсіанство (Дж. Робінсон, Н. Калдор, П. Сраффа). Нове кейнсіанство 80-х рр. XX ст.: пріоритети теоретичного аналізу та макроекономічної політики.

Інформаційно-технологічна революція 70-х – 80-х років XX ст. «Спільний ринок» як форма економічної інтеграції. Утворення Європейського Союзу. Маастрихтські угоди. Розширення Європейського Союзу на Схід.

Подальший розвиток інституціональної теорії. Теорія постіндустріального суспільства Д. Белла. Теорії суспільства «третьої хвилі», інноваційної економіки, інформаційного суспільства та становлення нової інноваційно-інформаційної моделі суспільства (А. Тоффлер, П. Друкер, Є. Масуда).

Розвиток неоінституціоналізму (70-і роки XX ст. – початок 2000-х років). Економічні теорії неоконсерватизму. Криза кейнсіанства та відродження неокласики. Монетаризм як центральна теорія неоконсерватизму. Теоретичні джерела та методологічні особливості. Економічні погляди М. Фрідмена.

Економічна теорія пропозиції. Крива А. Лаффера. Обґрунтування політики стимулювання пропозиції. Лібералізація податкової системи, сприяння технологічній модернізації. Втілення теорії пропозиції в рейганоміці та тетчеризмі.

Теорія раціональних очікувань (Р. Лукас, Т. Сарджент, Н. Уоллес).

Подальший розвиток неолібералізму. Соціально-економічні умови розвитку сучасного економічного лібералізму. Кризовий стан економіки розвинених країн у 70-х рр. XX ст. та криза традиційного економічного лібералізму. Відродження традиційних класичних поглядів та виникнення неолібералізму. Теоретико-методологічні засади та структура нового лібералізму.

Світова економічна глобалізація, її суть та вплив на національні господарства.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п (с)	лаб	інд.	с.р.		л	п (с)	лаб.	інд	с.р.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1.												
ЕКОНОМІЧНЕ ВЧЕННЯ І РОЗВИТОК ГОСПОДАРСТВА ДО VIII СТ. ДО Н.Е. – 60-Х РОКІВ XIX СТ.												
Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Господарство первісної доби. Господарство та економічна думка на етапі становлення ранніх цивілізацій	10	2	2	-	-	6	10	-	2	-	-	8
Тема 3. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств європейської цивілізації у XVI – першій половині XVII ст.	10	4	4	-	-	2	10	2	-	-	-	8
Тема 5. Формування господарства індустріального суспільства та становлення економічної теорії (друга пол. XVII - 60-ті роки XIX ст.)	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Становлення ринкових форм господарства в Україні (друга половина XVII - перша половина XIX ст.)	10	4	4	-	-	2	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	60	16	16	-	-	28	60	4	2	-	-	54
Змістовий модуль 2.												
ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА В ПЕРІОД ІЗ 70-Х РОКІВ XIX СТ. – ДО ПОЧАТКУ XXI СТ.												
Тема 7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (70-ті роки XIX – початок XXст.)	10	2	2			6	10	-	2	-	-	8
Тема 8. Особливості розвитку господарства індустріального суспільства та основні напрямки економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.)	10	2	2			6	10	2	-	-	-	8
Тема 9. Державно-монополістичний характер ринкової економічної системи країн європейської цивілізації в умовах світової системи господарства (перша половина XX ст.)*	10	2	2			6	10	-	-	-	-	10
Тема 10. Еволюція ринкових систем господарства провідних країн світу (50- 80-ті роки XXст.)	10	2	2			6	10	-	-	-	-	10

Тема 11 Господарство України та його трактування в економічній думці в умовах адміністративно-командної економічної системи** Topic 11. The economy of Ukraine and its interpretation in economic thought in the conditions of the administrative-command economic system	10	2	2			6	10	2	-	-	-	8
Тема 12. Функціонування національних господарств в системі глобальної економіки (90-і рр. XX – початок XXI ст.)*	10	4	4			2	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	60	14	14	-	-	32	60	4	2	-	-	54
Усього годин	120	30	30	-	-	60	120	8	4	-	-	108

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

**тема викладається англійською мовою

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1.			
ЕКОНОМІЧНЕ ВЧЕННЯ І РОЗВИТОК ГОСПОДАРСТВА ДО VIII СТ. ДО Н.Е. – 60-Х РОКІВ XIX СТ.			
1	Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки	2	-
2	Тема 2. Господарство первісної доби. Господарство та економічна думка на етапі становлення ранніх цивілізацій	2	2
3	Тема 3. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя	2	-
4	Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств європейської цивілізації у XVI – першій половині XVII ст.	4	-
5	Тема 5. Формування господарства індустріального суспільства та становлення економічної теорії (друга пол. XVII - 60-ті роки XIX ст.)	2	-
6	Тема 6. Становлення ринкових форм господарства в Україні (друга половина XVII - перша половина XIX ст.)	4	-
	Разом	16	2
Змістовий модуль 2.			
ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА В ПЕРІОД ІЗ 70-Х Р XIX СТ. ДО ПОЧАТКУ XXI СТ.			
7	Тема 7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (70-ті роки XIX – початок XXст.)	2	2
8	Тема 8. Особливості розвитку господарства індустріального суспільства та основні напрямки економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.)	2	-
9	Тема 9. Державно-монополістичний характер ринкової економічної системи країн європейської цивілізації в умовах світової системи господарства (перша половина XX ст.)	2	-
10	Тема 10. Еволюція ринкових систем господарства провідних країн світу (50- 80-ті роки XXст.)	2	-
11	Тема 11. Господарство України та його трактування в економічній думці в умовах адміністративно-командної	2	-

	економічної системи* Topic 11. The economy of Ukraine and its interpretation in economic thought in the conditions of the administrative-command economic system		
12	Тема 12. Функціонування національних господарств в системі глобальної економіки (90-і рр. XX – початок XXI ст.)	4	-
	Разом	14	2
Всього		30	4

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (не передбачено)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачено)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки</p> <p>Історико-економічна наука в системі економічних та історичних наук. Двоїстий характер науки та його вплив на визначення об'єкту, предмету та структури курсу. Функції економічної історії. Формацийний та цивілізаційний підходи до періодизації історії економіки та економічної думки. Періодизація Ф. Ліста, Б. Гільдебрандта, К. Бюхера, У. Ростоу, А. Тойнбі, Д. Белла. Критерії періодизації історичного розвитку форм господарств суспільств Європейської цивілізації.</p>	6
2	<p>Тема 2. Господарство первісної доби. Господарство та економічна думка на етапі становлення ранніх цивілізацій</p> <p>Основні риси господарства у період первісної доби та його періодизація. Господарство кам'яного віку. Господарство палеоліту, мезоліту, неоліту. Неолітична революція. Відтворювальне господарство. Агрокультура. Зародження господарської діяльності на українських землях. Трипільська культура. Господарство український земель у мідному, бронзовому та ранньому залізному віці.</p> <p>Форми рабовласництва в країнах Стародавнього Сходу та античного світу. Східна та антична форми рабства, обміну, кредиту та фінансів. Східна цивілізація – найдавніша цивілізація світу. Неподільність влади та власності. Державна власність на землю як основа економіки давньосхідних держав. Особливості східного рабства.</p> <p>Основа економічних поглядів представників східної цивілізації (Стародавнього Єгипту, держав Межиріччя, Індії та Китаю).</p> <p>Західна цивілізація як особливий тип політичної організації з допущенням приватної власності. Особливості античного рабства.</p>	6
3	<p>Тема 3. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя</p> <p>Основні риси феодальної економіки. Аграризація та натуралізація господарського життя, сільське господарство як його основа. Формування нової земельної аристократії та підлеглих верств населення.</p> <p>Держава франків, її основні форми господарювання. Формування феодального землеволодіння та його форми (аллод, бенефіцій, феоде). Формування церковного землеволодіння та його роль у поширенні умовної форми землеволодіння як основи феодальної системи господарства.</p>	6

	<p>Ремесло і торгівля у феодальній системі господарства. Виникнення середньовічних міст як результат відокремлення ремесла від сільського господарства. Корпоративні форми відносин. Комунальні революції. Роль середньовічного міста у відродженні товарно-грошових відносин.</p> <p>Економічна думка країн Західної Європи в період раннього середньовіччя. Система взаємних зобов'язань між суб'єктами феодальних відносин. Висвітлення цих процесів в «Салічній правді» та «Капітулярії про вілли».</p> <p>Економічна думка країн Західної Європи у період класичного середньовіччя. Економічні погляди каноністів. Хома Аквінський.</p> <p>Господарство та економічна думка України в період середньовіччя.</p>	
4	<p>Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств європейської цивілізації у XVI – першій половині XVII ст.</p> <p>Економічні причини та наслідки Великих географічних відкриттів. «Революція цін» та її вплив на господарський розвиток Європи. Класичний процес первісного нагромадження.</p> <p>Криза натуральної системи господарства. Формування мануфактурного виробництва та його роль у генезисі ринкового господарства в країнах Європи та українських землях. Економічна думка періоду первісного нагромадження. Загальна характеристика меркантилізму.</p> <p>Формування та основні напрямки розвитку інститутів ринкової економіки: національні особливості. Особливості економічного розвитку Нідерландів та Англії. Економічна думка періоду первісного нагромадження капіталу.</p> <p>Історичні передумови виникнення, сутність та етапи меркантилізму.</p> <p>Економічний розвиток на східних та західних українських землях.</p> <p>Економічна думка в Україні у XVI-XVII століттях. Ідеї меркантилізму в документах Б. Хмельницького. Економічні погляди Ф. Прокоповича.</p>	2
5	<p>Тема 5. Формування господарства індустріального суспільства та становлення економічної теорії (друга пол. XVII - 60-ті роки XIX ст.)</p> <p>Передумови формування ринкового господарства індустріального суспільства в провідних країнах Європейської цивілізації.</p> <p>Особливості розвитку ринкових відносин в Голландії, Великобританії, Франції, Німеччині та США. Господарська система Голландії (кінець XVI-XVII ст.). Голландська торгівля та мануфактура. Причини господарського занепаду.</p> <p>Піднесення Англії. Аграрний переворот та його значення. Становлення ринкового устрою економіки. Промисловий переворот в Англії, його причини, хід та наслідки.</p> <p>Франція в період розкладу феодальної системи та зародження ринкового господарства. Особливості розвитку ринкових відносин у Німеччині. Особливості становлення ринкового господарства у США.</p> <p>Історичні умови виникнення та загальна характеристика класичної політичної економії. Економічні погляди представників історичної школи.</p>	6

	Історичні умови та теоретичні джерела формування марксистської політичної економії.	
6	<p>Тема 6. Становлення ринкових форм господарства в Україні (друга половина XVII - перша половина XIX ст.)</p> <p>Економічні основи української козацької Гетьманської держави та економічна політика Б. Хмельницького.</p> <p>Зростання ринкових відносин та криза кріпосної системи господарства (друга половина XVIII – середина XIX ст.).</p> <p>Поширення ідей лібералізму в українській економічній думці та її основні представники (В. Каразін, М. Балудянський, Т. Степанов, І. Вернадський).</p>	2
7	<p>Тема 7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (70-ті роки XIX – початок XXст.)</p> <p>Нові тенденції у розвитку господарства в останній третині XIX ст. Перехід від системи вільної конкуренції до монополій. Особливості економічного розвитку провідних країн світу в епоху монополістичного капіталізму.</p> <p>Передумови виникнення і загальна характеристика маржиналізму. Австрійська теорія граничної корисності. Формування неокласичної традиції у західній політичній економії у другій половині XIX – на початку XX ст. Кембриджська і американська школи. Математична школа в політичній економії.</p>	6
8	<p>Тема 8. Особливості розвитку господарства індустріального суспільства та основні напрямки економічної думки України (друга половина XIX – початок XX ст.)</p> <p>Промисловий переворот та індустріалізація на українських землях у другій половині XIX ст.</p> <p>Зародження і розвиток кооперативного руху. Фінанси і кредит. Грошова реформа царського уряду 1895-1897 рр. Банківсько-кредитна система. Розвиток торгівлі.</p> <p>Особливості розвитку економічної думки в останній третині XIX ст. Марксистська течія в українській економічній думці. Київська соціально- психологічна школа. Економічні погляди М. Бунге та його послідовників. Аграрні проблеми та ідеї кооперації в українській економічній думці. М. Левицький, Т. Осадчий, Ф. Щербина, Б. Мартос.</p>	6
9	<p>Тема 9. Державно-монополістичний характер ринкової економічної системи країн європейської цивілізації в умовах світової системи господарства (перша половина XX ст.)</p> <p>Економіка провідних країн світу на початку XX ст. Посилення регулятивно-організаційних функцій держави в соціально-економічній сфері США, Німеччини, Англії, Франції.</p> <p>Економічні причини та наслідки Першої світової війни. Система повоєнних економічних відносин. Світова економічна криза 1929-1933 рр. «Новий курс» Ф. Д. Рузвельта.</p> <p>Економічний розвиток країн Західної Європи та США у міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.).</p> <p>Теоретичні основи та економічна програма Д. Кейнса. Трактування Д. Кейнсом причин порушення рівноваги капіталістичної</p>	6

	<p>економіки. Еволюція неокласичної теорії на початку ХХ ст. Неокласичні теорії ринку та економічного зростання. Світове господарство в роки другої світової війни та її соціально- економічні наслідки.</p>	
10	<p>Тема 10. Еволюція ринкових систем господарства провідних країн світу (50- 80-ті роки ХХст.)</p> <p>Бреттон-Вудська система та її вплив на світове ринкове господарство. План Маршала як програма ринкового відновлення економіки Європи.</p> <p>Стабілізація і подальший розвиток фінансово-торговельної системи. Монетаризм. Інтернаціоналізація, євроінтеграція та глобалізація у світовій системі господарства. Науково-технічна революція 50-70-х років ХХ ст. Концепції НТР. Економічне зростання США. Теорії економічного зростання та циклу. «Економічні дива» Німеччини і Японії. Теоретична база реформ.</p> <p>Кризи національних економік та кейнсіанства у 70-80- ті роки ХХ ст.</p> <p>Зародження неоінституціонального напрямку економічної теорії. Теорія економічних організацій. Трансакційна теорія фірми (Ф. Найт, Р. Коуз). Економіка права (Р. Познер, Г. Калабре, Г. Беккер). Започаткування теорії суспільного вибору (Д. Норт).</p> <p>Футурологічний напрям в економічній теорії. Теорія «розриву з минулим» Е. Тоффлера. Оцінка «індустріального» суспільства у період завершення першого етапу НТР та проєкції майбутнього постіндустріального суспільства Д. Белла.</p>	6
11	<p>Тема 11. Господарство України та його трактування в економічній думці в умовах адміністративно-командної економічної системи</p> <p>Господарство України після закінчення І світової війни.</p> <p>Соціально-економічні заходи радянської влади. Перехід до політики індустріалізації, її характеристика. Суцільна примусова колективізація. Голод 1932 – 1933 рр. як наслідок посилення командно-адміністративних методів управління.</p> <p>Колективізація та індустріалізація на західноукраїнських землях. Ліквідація немарксистського напрямку в економічній науці наприкінці 20-х років. Утвердження офіційного напрямку у теоретичних дослідженнях.</p> <p>Україна в умовах кризи радянської тоталітарної системи. Економічні перетворення в період «хрущовської відлиги».</p> <p>Зниження ефективності радянської економіки у 60 – 80-ті роки. Період «застою». «Перебудова» як остання спроба реформування радянської економічної системи та криза марксистсько-ленінської економічної теорії.</p>	6
12	<p>Тема 12. Функціонування національних господарств в системі глобальної економіки (90-і рр. ХХ – початок ХХІ ст.)</p> <p>Структурні та циклічні кризи останньої третини ХХ ст. Зрушення в галузевій структурі провідних країн світу. Форми державного регулювання економіки.</p> <p>Криза кейнсіанської теорії. Неокейнсіанство (Дж. Хікс, Е. Хансен та ін.) та посткейнсіанство (Дж.Робінсон, Н.Калдор, П.Сраффа). Нове кейнсіанство 80-х рр. ХХ ст.: пріоритети теоретичного аналізу та макроекономічної політики.</p> <p>Інформаційно-технологічна революція 70-х – 80-х років ХХ ст. «Спільний ринок» як форма економічної інтеграції. Утворення</p>	2

	<p>Європейського Союзу. Маастрихтські угоди. Розширення Європейського Союзу на Схід.</p> <p>Подальший розвиток інституціональної теорії. Теорія постіндустріального суспільства Д. Белла. Теорії суспільства «третьої хвилі», інноваційної економіки, інформаційного суспільства та становлення нової інноваційно-інформаційної моделі суспільства (А. Тоффлер, П. Друкер, С. Масуда).</p> <p>Розвиток неoinституціоналізму (70-і роки ХХ ст. – початок 2000-х років). Економічні теорії неоконсерватизму. Криза кейнсіанства та відродження неокласики. Монетаризм як центральна теорія неоконсерватизму. Теоретичні джерела та методологічні особливості. Економічні погляди М. Фрідмена.</p> <p>Економічна теорія пропозиції. Крива А. Лаффера. Обґрунтування політики стимулювання пропозиції. Лібералізація податкової системи, сприяння технологічній модернізації. Втілення теорії пропозиції в рейганомії та тетчеризмі.</p> <p>Теорія раціональних очікувань (Р. Лукас, Т. Сарджент, Н. Уоллес).</p> <p>Подальший розвиток неолібералізму. Соціально-економічні умови розвитку сучасного економічного лібералізму. Кризовий стан економіки розвинених країн у 70-х рр. ХХ ст. та криза традиційного економічного лібералізму. Відродження традиційних класичних поглядів та виникнення неолібералізму. Теоретико-методологічні засади та структура нового лібералізму.</p> <p>Світова економічна глобалізація, її суть та вплив на національні господарства.</p>	
Разом		60

8.1. САМОСТІЙНА РОБОТА (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	8
2	Тема 2. Господарство первісної доби. Господарство та економічна думка на етапі становлення ранніх цивілізацій.	8
3	Тема 3. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя.	10
4	Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств європейської цивілізації у XVI – першій половині XVII ст.	8
5	Тема 5. Формування господарства індустріального суспільства та становлення економічної теорії (друга пол. XVII - 60-ті роки XIX ст.)	10
6	Тема 6. Становлення ринкових форм господарства в Україні (друга половина XVII - перша половина XIX ст.).	10
7	Тема 7. Основні тенденції розвитку ринкового господарства провідних країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції та їх відображення в економічній думці (70-ті роки XIX – початок ХХ ст.).	8
8	Тема 8. Особливості розвитку господарства індустріального суспільства та основні напрямки економічної думки України (друга половина XIX – початок ХХ ст.).	8
9	Тема 9. Державно-монополістичний характер ринкової економічної системи країн європейської цивілізації в умовах світової системи господарства (перша половина ХХ ст.)	10
10	Тема 10. Еволюція ринкових систем господарства провідних країн світу	10

	(50- 80-ті роки ХХ ст.).	
11	Тема 11. Господарство України та його трактування в економічній думці в умовах адміністративно-командної економічної системи.	8
12	Тема 12. Функціонування національних господарств в системі глобальної економіки (90-і рр. ХХ – початок ХХІ ст.).	10
Разом		108

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Заочна форма навчання

Індивідуальні завдання для здобувачів заочної форми навчання передбачає написання контрольної роботи. Метою виконання контрольної роботи є закріплення і поглиблення теоретичних знань і практичних навичок, засвоєння загальних закономірностей, принципів і методів соціальної відповідальності.

Під час вивчення навчальної студенти заочної форми навчання виконують одне індивідуальне завдання, результати якого представляють у вигляді письмової роботи. Контрольну роботу студенти виконують самостійно протягом вивчення дисципліни з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Вказівки щодо вибору варіанту контрольної роботи та індивідуальні завдання, що відповідають обраному варіанту, наведено у Методичних вказівках для проведення самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для студентів заочної форми навчання спеціальності 076 Підприємництво та торгівля, які входять до методичного забезпечення дисципліни. Контрольна робота зараховується, якщо в ній повністю висвітлені теоретичні і практичні питання, правильно виконані тестові завдання.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Теоретичні, розрахункові і практичні положення дисципліни вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, участі у семінарських заняттях, при виконанні контрольної роботи, самостійній роботі з навчальною і спеціальною літературою.

Лекція є основною формою навчального процесу. Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати невирішені проблеми, узагальнити досвід роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях.

Семінарське заняття – це колективний науковий пошук певної навчальної проблеми і шляхів її ефективного розв'язання. Учасники заняття аналізують проблему, виявляють причинно-наслідкові зв'язки, висувають шляхи її оптимального вирішення, відповідають на запитання і дискутують.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-метод, ділові ігри, презентації. Проблемні лекції – при читанні лекції студентам даються проблемні питання для самостійного розміркування, на які вони можуть відповісти в процесі лекції. Система питань у ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. Робота в малих групах – використовуються з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії (круглий стіл) – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Ділові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Дистанційні технології навчання є однією з форм індивідуалізації освітнього процесу, що ґрунтується на принципах відкритого навчання з широким використанням комп'ютерних навчальних програм різного призначення та створює інформаційне освітнє середовище для передачі веб-ресурсів навчальних дисциплін і взаємодії між учасниками. Дистанційне навчання в Уманському НУС здійснюється відповідно до положення «Про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті садівництва». Для забезпечення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в УНУС і використовується система управління навчанням Moodle. Матеріали курсу «Історія економіки та економічної думки» розміщені на платформі Moodle <https://moodle.udau.edu.ua/enrol/index.php?id=898>. В разі запровадження карантинних обмежень проводяться відеоконференції в форматі лекцій або семінарів. Зв'язок студентів з викладачем забезпечують різноманітні сучасні платформи, такі як: Zoom, Google Meet, Moodle.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для забезпечення оцінювання студентів проводиться поточний (модульний) та підсумковий (екзамен) контроль.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь студентів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання аналітично-розрахункових робіт, що передбачені завданнями для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю тощо.

При контролі виконання індивідуальних завдань, які передбачені робочою навчальною програмою дисципліни, оцінюванню в балах підлягають: самостійне опрацювання окремих питань; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових тестів; підготовка реферативних матеріалів з публікацією тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів.

Повторне виконання модульних контрольних робіт та індивідуальних завдань на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету до початку підсумкового контролю (екзамену).

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Перездача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 61% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів та підсумкового контролю виставляється як сума набраних студентом балів протягом семестру та балів набраних студентом на підсумковому контролі.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі модульні контролі, передбачені для даної навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 35 балів.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною робочою програмою

навчальної дисципліни. Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на один комплект тестових завдань). Зміст і структура контрольних завдань, екзаменаційних білетів та критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку «FX», то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, прездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролю і скласти підсумковий контроль. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання підсумкового контролю і не впливає на загальний рейтинг студента.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) студент може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) студент може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи тощо). Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином.

Поточний контроль.

Максимальна сума балів поточного контролю – 70. Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

1. Систематичність та активність роботи на семінарських заняттях.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання завдань, що передбачені завданнями для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені як предмет дискусії тощо.

2. Модульний контроль.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули здобувачі після опанування певного змістового модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів (30 тестів за кожним зі змістових модулів).

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач. У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Перездача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем. Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 60% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни, встановлені викладачем.

3. Виконання самостійної роботи.

Самостійна робота здобувачів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів; виконанні навчальних завдань; опрацюванні лекційного матеріалу; підготовці до виступу на семінарських заняттях; поглибленому опрацюванні окремих лекційних тем або питань; пошуку (підборі) та огляді літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичному розгляді наукових публікацій; контрольній перевірці здобувачами власних знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до модульного контролю; систематизації вивченого матеріалу з метою підготовки до підсумкового контролю (екзамену).

Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни «Історія економіки та економічної думки» (денна форма навчання)

Поточний (модульний контроль)													Бали за додаткову роботу	Підсумковий контроль	Сума				
Кількість балів за змістовий модуль	Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2												
	36 балів						29 балів						5	30	100				
Теми	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12							
Кількість балів за теми та модульний контроль	4	4	4	6	4	4	4	4	4	4	4	4				Модульний контроль (5 балів)	5	30	100
активність на практичних (семінарських) заняттях	3	3	3	5	3	3	3	3	3	3	3	3							
виконання самостійної роботи студентів	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1							
Модульний контроль (10 балів)						Модульний контроль (5 балів)													

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Історія економіки та економічної думки»
(заочна форма навчання)**

Поточний (модульний контроль)														Бали за додаткову роботу	Підсумковий контроль	Сума		
Кількість балів за змістовий модуль	Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2										
	36 балів							29 балів						5	30	100		
Теми	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	Модульний контроль (10 балів)	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12				Модульний контроль (5 балів)	
Кількість балів за теми та модульний контроль	4	4	4	6	4	4		4	4	4	4	4	4					4
активність на практичних (семінарських) заняттях	-	3	-	-	-	-		3	-	-	-	-	-					-
виконання самостійної роботи студентів	4	1	4	6	4	4	1	4	4	4	4	4	4					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «добре» (74 – 89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не

наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (60 – 73 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, припускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не володіє основними методами наукових досліджень при виконанні практичних завдань. Здобувач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів.

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Осіпова А. А., Пархоменко Л. А. Методичні вказівки для проведення семінарських і практичних занять з навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля». Умань: Уманський НУС, 2023. 50 с.

2. Осіпова А. А., Пархоменко Л. А. Методичні вказівки для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля». Умань: Уманський НУС, 2023. 50 с.

3. Осіпова А. А., Непочатенко З. Я. Історія економіки та економічної думки. Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=898>

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Джадт Тоні. Після війни. Історія Європи від 1945 року / пер. з англ. К. Зарембо. К.: Наш Формат, 2022. 928 с.

2. Економічна теорія: навч. посібник / Р.П. Мудрак, А.П. Бурляй, В.С. Костюк, Н.М. Котвицька, Я.А. Нестерчук, О.Г. Пенькова, А.О. Ревуцька, Л.В. Смолій, Л.А. Фицик, О.С. Фротер. Умань: Сочінський, 2018, 720с.

3. Заграва Е. Як країни підіймали свої економіки, причини успіхів і невдач або політекономія бунтів. К. : ВД «АДЕФ-Україна». 2022. 352 с.

4. Історія економіки та економічної думки : конспект лекцій. Біла Церква : Білоцерківський навчально-науково-виробничий комплекс «Освіта», 2019. 262 с.

5. Історія економіки та економічної думки : навчальний посібник / Тетяна Небога, Анатолій Вдовиченко. Одеський державний аграрний університет. Вид. 2 ге. Одеса : Астропринт, 2024. 140 с.
6. Лагутін В. Д, Уманців Ю. М., Щербакова Т. А. Економічна теорія : підручник. К. : КНТЕУ, 2017. 607 с.
7. Мацелюх Н. П., Касьяненко Л. М., Максименко І. А. Економічна теорія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 478 с.
URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4227/1/4064_IR.pdf
8. Найл Кіштайні. Коротка історія економіки / пер. з англ. А. Калинюк. К.: Наш формат, 2022. 256 с.
9. Несененко П.П. Історія економічних учень: навч. посібник. Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В.М., 2022, 448с.
10. Ніколенко Ю. В. Політична економія : підручник. К. : ЦУЛ. 2019. 632 с.
11. Пасемко Г. П., Бага Л. Г., Беседіна Г. Є. Політична економія : навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2020. 415 с.
12. Сміт Адам. Дослідження про природу і причини багатства народів / пер. з англ. О. Васильєв, М. Межевікіна, А. Малівський. К.: Наш формат. 2023.736 с.
13. Фергюсон Ніл. Еволюція грошей. Фінансова історія світу / пер. з англ. К. Диса. К. : наш Формат, 2023. 384 с.
14. Шевченко О. Історія економіки та економічної думки. Сучасні економічні теорії. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 288 с.

Допоміжна

1. Бурляй А. П., Костюк В. С., Смолій Л. В., Осіпова А. А. Сучасні теорії економічного розвитку: соціальні аспекти. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2021. Вип. 98. Ч.2. С. 221–231.
URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/98/98.2/21.pdf>
2. Гавриліна А. Еволюція наукової думки у дослідженні змісту та сутності інвестицій, як економічної категорії. *Сталий розвиток економіки*, (2(49)). 2024. С. 337–345. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-54>
3. Грушко В. Економіка в умовах війни та повоєнний економічний розвиток. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (1(73)), 47–53.
<https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-73-47-53>
4. Гудзь М. Поведінкова економіка в умовах війни: вплив емоцій на економічні рішення громадян. *Економіка та суспільство*, (50).
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-27>
5. Кузьмук І. Я., Осіпова А. А., Вишнюк В. В. Адаптація бізнес-моделей до вимог цифрової економіки. *Академічні візії*. 2024. Вип. 32. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1151/1021>
6. Мальований М. І., Осіпова А. А. Еволюція наукових поглядів на соціальну роль держави. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук.

праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2023. № 1–2 (84–85). С. 9–22.

7. Осіпова А. А. Моделі системного формування та реалізації державного регулювання розвитку сільськогосподарського виробництва. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. 2020. Вип. 97. Ч.2. С. 143–156. URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/97/13.pdf>

8. Осіпова А. А., Фротер О. С., Пархоменко Л. А. Кейнсіанство як економічна стратегія державного регулювання кризового періоду. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2020. № 11 (1). С. 62–68. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-11-6447>

9. Пилипенко О., Шевчук В. Формування та розвиток економічної думки в Україні під впливом класичної політичної економії наприкінці XVIII – початку XIX століття. *Review of transport economics and management*, (10(26), 2024). С. 299–206. <https://doi.org/10.15802/rtem2023/283578>

10. Смолій Л. В., Осіпова А. А. Еволюція концепту «суспільний сектор» в контексті теорій економічного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/185>

11. Солтіс М., Ходжаян А. Розвиток економічних теорій та їх вплив на формування державно-приватного партнерства. *Grail of Science*, (37), 2024. С. 27–31. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.15.03.2024.001>

12. Філяк М. С., Аредов В. А., Назар В. О. Погляди відомих економічних шкіл на соціально-економічний розвиток поселень. *Академічні візії*, (27). 2024. <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1113>

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Google Scholar – пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. URL : <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

3. Репозитарій Уманського національного університету садівництва. URL : <http://lib.udau.edu.ua/?locale=uk>

2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

3. Кабінет Міністрів України: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

4. Національний Банк України: офіційний сайт. URL : <http://www.bank.gov.ua>.

5. Міністерство економіки: офіційний веб-сайт. URL : <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

6. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. URL : <https://www.mof.gov.ua/uk>

14. ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ ТА ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті садівництва результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4n0x>).

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми.

15. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У процесі навчання з дисципліни «Історія економіки та економічної думки», студенти повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4dH7>). При підготовці рефератів, виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані студентами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

ЗМІНИ У РОБОЧІЙ ПРОГРАМІ НА 2024/2025 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

У робочу програму дисципліни «Історія економіки та економічної думки» на 2024-2025 навчальний рік було внесено такі зміни:

1. Зміни у розділі «Мета та завдання дисципліни»: уточнено та розширено інформацію відповідно до нових вимог Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва, затвердженого Вченою радою УНУС протокол № 1 від 08.10.2020, зі змінами та доповненнями від 11.07.2024, протокол №8, та введеного в дію наказом ректора від 11.07.2024 №01-16/18/од. (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/iERg>).

2. Актуалізація змісту дисципліни у зв'язку з викликами воєнного часу: додано питання та завдання, що відображають вплив війн на розвиток

економічних систем у різні історичні періоди та розвитку ринків праці в умовах війни та післявоєнної відбудови економік.

3. Корегування розподілу балів за самостійну роботу студентів: переглянуто критерії оцінювання для додаткової роботи студентів, зокрема участь у студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах; публікація наукових статей, тез доповіді на конференції; участь у проведенні наукових дослідів тощо.

4. Оновлення переліку рекомендованої літератури: до списку рекомендованих джерел включено новітні наукові праці та дослідження з економіки, зокрема ті, що стосуються воєнної економіки, макроекономічного управління під час криз та глобальних змін у світовій економіці.